

Zapożyczenia w języku polskim

Zapożyczenia

Zapożyczanie wyrazów jest wynikiem wpływów obcych kultur na język. Nie jest to nic osobliwego, świadczy jedynie o wymianie dóbr materialnych i duchowych.

Przyczyny

Na ich obecność w języku wpływa kilka powodów:

- kontakty kulturalne, gospodarcze czy polityczne (np. wojny) pomiędzy narodami, które mówią odmiennymi językami,
- pojawienie się rzeczy, która nie ma nazwy w jednym języku, a ma w drugim;
- niedostateczny rozwój struktur danego języka (np. przez długi czas łacina była językiem nauki),
- istnienie rzeczy, które nie mają nazwy w jednym języku, a ma w drugim (np. *grill*, *igloo*, *ananas*),
- przeświadczenie, że obce słowo jest bardziej odpowiednie niż rodzime; często łączy się z modą językową,
- okresowe mody na język obcy, np. francuski w XVIII w.

Typy zapożyczeń

Podział ze względu na sposób, w jaki przenikały do języka:

- **bezpośrednie** – przejmowane wprost z jakiegoś języka obcego,
- **pośrednie** – przechodzące jeszcze przez inny język. Na przykład z języka arabskiego przez francuski przeszły do polszczyzny słowa gazela, szyfr, terminologię religijną przejęliśmy z łaciny za pośrednictwem czeskiego czy (rzadziej) niemieckiego: anioł, ołtarz, kościół (porównaj: łac. castellum: zapożyczenie bezpośrednie dało polskie „kasztel”, zapożyczenie pośrednie [przez czeski] dało „kościół”).

Klasyfikacja ze względu na kształt

- **Zapożyczenia właściwe** – wyrazy przeniesione z obcego języka bez większych zmian: keczup, hol, skansen, torreador. Spolszczeniu ulega zazwyczaj forma dźwiękowa, rzadziej graficzna.
- **Zapożyczenia sztuczne** – wyrazy utworzone w jakimś języku z obcych części. Na przykład współcześnie powstają słowa budowane z elementów łacińskich i greckich: *telewizja*, *kserokopia*, *noktowizor*, *hydroterapia*.

- **Hybrydy** – wyrazy składające się z elementu rodzimego i obcego (często po prostu częściowo przetłumaczone): *bawelna*, *pióropusz* (por. niem. Baumwolle i Federbusch), *minispódniczka*, *telewizj*.
- **Kalki językowe** – określenia rodzime, ale będące dokładnymi odwzorowaniami elementów obcych, np. tłumaczeniami związków frazeologicznych, przeniesieniem budowy lub znaczenia słów. Przykłady: *tu leży pies pogrzebany*, *światopogląd* (z niemieckiego), *drapacz chmur*, *goryl* – w znaczeniu ochroniarza (zapożyczone z angielskiego).

Zapamiętaj

Puryzm językowy – skrajna postawa wobec języka, charakteryzująca się przesadną troską o jego czystość. Niechęć do wszelkich elementów nietradycyjnych, obcych prowadzi do absurdalnej propozycji usunięcia wszelkich zapożyczeń, nawet tych zakorzenionych już w języku (np. zamiast perfumy – *woniawka*, *zębólek* zamiast dentysty itp.).

Przesadny liberalizm – drugie ze skrajnych stanowisk wobec języka; proponuje akceptowanie wszelkich zjawisk, jego zwolennicy sądzą, że w rozwój języka nie należy ingerować. To także błędna postawa – prowadzi np. do nadużywania zapożyczeń mających dobre polskie odpowiedniki (*partycypować* – *uczestniczyć*, *internacjonalny* – *międzynarodowy*, *trend* – *kierunek*) i bezkrytycznego ulegania modzie językowej.

Internacjonalizmy – wyrazy o zasięgu międzynarodowym, powtarzające się w bardzo podobnym kształcie w różnych językach (tak jest często np. z terminologią naukową). Wobec trudności ze znalezieniem ich dobrych odpowiedników są w języku akceptowane. Przykłady: *komputer*, *kapitalizm*, *republika*, *depresja*.

Zadanie

Posługując się *Słownikiem wyrazów obcych*, wpisz w odpowiednie kolumny tabeli poniższe zapożyczenia:

barachło, brydż, chałtura, ciżma, dobosz, dżin, fortepian, getto, giermek, grejpfrut, handel, hejnał, hibernacja, hit, kapsel, karmazyn, kartofel, kasa, kolęda, kopia, misja, nylon, , orszak, ostryga, pech, roszada, sojusz, tachta, taczanka, talent;

anglicyzmy   rusycyzmy   germanizmy   italianizmy   hungaryzmy   latynizmy